

До Председателя на Министерския съвет на
Република България
копие до: Министъра на Финансите
копие до: Министъра на Образованието и Науката

Уважаеми г-н Председател на Министерския съвет,

Обръщаме се към Вас във връзка с писмото-искане на учени-физици от БАН, изпратено до Вас и членове на кабинета Ви на 2 март т.г., и подкрепено от Общото събрание на БАН на 19 март т.г. В едномесечния срок получихме отговор единствено от министъра на финансите г-н Орешарски. От тук заключаваме, че писмото на министър Орешарски изразява позицията на правителството.

За наше дълбоко съжаление, в неговото писмо ние не намираме отговор на въпросите, повдигнати от колегите-физици. Вместо това, тезата ни опростено е представена само като искане за увеличаване на възнагражденията ни. За да се избегнат и бъдещи недоразумения, ще си позволим да повторим формулираните от нас искания: привеждане на съотношението на заплатите на учените към заплатите в държавната администрация в съответствие със съотношението в европейските страни. Сравняването именно с държавната администрация е продиктувано от това, че дейността на тези две групи от служители на бюджетна издръжка изцяло зависи от правителствените приоритети и се изключват други източници на приходи, които биха поставили под въпрос изпълнението на основните им задължения.

В писмото на министър Орешарски проблемът за възнаграждението на учените е ограничен до заплатите на работещите в БАН. Въпреки, че учените от БАН дават повече от 60% от научната продукция в България, такова ограничение е некоректно. На постановките в писмото на министъра на финансите възразихме в приложения Отговор. Сега пред Вас поставяме и по-общия въпрос за финансирането на науката в Република България.

Както у непредубедения наблюдател, така и сред активно работещите учени, се затвърждава мнението, че развитието на науката е второстепенен приоритет за държавното ръководство на Република България. Най-красноречиво свидетелство са отделяните за наука бюджетни средства – под 0.4% за текущата година, което е най-ниската стойност в Европа, при договорено с Европейския съюз задължение да бъдат достигнати 2% от бюджета до 2010 г. Налага се впечатлението, че държавата не се интересува от конкретни научни резултати, след като допуска възможността и дори препоръчва заплатите да се вдигат за сметка на намаляване на щатния състав на научните институти, независимо как това ще се отрази върху научния продукт. Вероятно със същите мотиви проблемите на научното развитие не са били предмет на специално внимание в преговорите по присъединяването ни към ЕС, и за тях не са договорени предприединителни фондове. Смесват се проблемите на висшето образование и изследователската работа, като се забравя, че от завършилите висше образование с наука се занимават не повече от 2-3%. Изцяло отсъства разбирането, че научните изследвания са кондензационното ядро, около което се натрупват новите знания и идеи, двигател на обществения напредък, и че развитието на науката е подчинено на вътрешна логика и йерархия от ценности. Предпоства се, че финансирането на научните дейности няма ясна възвръщаемост и може да бъде окастрияно без край. На науката се гледа като на скъпо и безполезно украшение, показвано пред гости за престиж.

Годишите 2007-2008 на приемането ни за пълноправен член на Европейския съюз са критичен период в развитието на българската наука. До неотдавна изследователската дейност у нас получаваше поддръжка от ЕС и други чуждестранни източници под формата на специално финансиране на проекти с асоциирани към ЕС, развиващи се или слабо развити страни, опрощаване на такси и вноски от наша страна, и т.н., сумарно надвишаваща средствата за научни изследвания от държавния бюджет (които за БАН, впрочем, са 0 (нула) лева!). С пълноправното ни приемане в ЕС повечето от горните форми отпадат и се заменят с възможности за съфинансиране от ЕС. Липсата на бюджетни средства за покриване на българския дял в проектите води до блокиране на научно-изследователската дейност. В съчетание с отварянето на трудовия пазар на ЕС за българските учени и отсъствието на перспектива за професионален растеж и достойно възнаграждение на труда у нас, това необратимо ще разруши градената с десетилетия научна и образователна инфраструктура на държавата. Упорито се налага усещането, че дългосрочната перспектива, начертана пред страната, е в сферата на обслужването и туризма, а не високите технологии.

Създаденото критично положение изисква спешно решение, и то не трябва да бъде търсено и преоткривано, а извлечено от практиката на страните членки на ЕС, включително новоприетите, както и на балканските ни съседи:

- Целево за научни изследвания да се отделя посоченият в Лисабонската стратегия като долна граница и залегнал в международните договорености 2% от бюджета на Република България;
- Да бъдат ясно определени задачите и приоритетите на научните изследвания у нас, в съответствие с реалния научен капацитет на нацията, националните традиции и специфичната вътрешна логика на развитие на науката;
- Да бъде установен строг контрол върху оползотворяването на бюджетните средства за наука, включващ периодичен международен експертен одит на научната продукция, и стартиращ с международен одит на съществуващите научни колективи и техния капацитет за развитие, подобно на процедурата, неотменно прилагана при оценка на икономически субекти;
- Минималните ставки в щатните таблици за научните работници да бъдат приведени в съотношението към ставките на съответстващите им по образование и опит позиции в държавната администрация, което е прието в останалите страни-членки на ЕС.

Предложенията ни за реализация на Европейско съотношение между заплащането на научно-изследователския труд и на труда в държавната администрация са описани подробно в приложената Концепция.

Въпреки цялата острота на повдигнатите от нас проблеми, даваме си сметка, че те не могат да бъдат решени веднага и с някакъв еднократен акт. Очевидна е необходимостта от предприемане на спешна поредица от мерки, при пълноценното участие на компетентни представители на научната общност, за съхраняване и развитие на науката в Република България. Тези мерки трябва да намерят отражение в държавния бюджет още за 2008 г.

София
25 април 2007

Подписи:

(приложени на отделен лист)

Подписи към “Писмо до Председателя на Министерския съвет от 25 април 2007”
(продължение):